

השקיית כותנה מכלוא (אקלפי) / בועז נוי

נוי בועז, שמש דוד 1, גרה גבי 2

1 שה"מ גליל מערבי boaznoy@shaham.moag.gov.il, 2 חוות גד"ש גליל מערבי

תקציר

זן המכלוא הבין מיני "אקלפי" (אקלה + פימה) משלב יתרונות של שני הוריו. בעל כושר הנבה גבוה גם בהשקיה מצומצמת, איכות סיבים משופרת בהשוואה לזני האקלה, בכירות וחסינות למחלות. מתצפיות שהתבצעו בעבר באזור בזני מכלוא בכלל וב"אקלפי" בפרט הצטיירה תמונה של הענות רבה של הצמחים למנות מים מוגדלות, שהתבטאה בצמחים מפותחים וגבוהי קומה, קשים לקטיף ויבול סיבים שקיבל הערכות טיב ירודות.

מטרת העבודה למצוא את השפעת מנת המים הניתנת לזן זה על בכירות, כמות ואיכות יבול הכותן, על מנת להפיק ממנו את התרומה המרבית למגדל.

הניסוי התבצע בחלקות קטנות (4 שורות X 10 מ') לכל טיפול מערכת השקיה נפרדת ב- 5 חזרות, טיפולי ההשקיה: 100, 150, 225 ו- 340 מ"מ, בטפטוף ובטפטוף דמוי המטרה, זריעה ב- 29/3, קטיף מצטבר התבצע בתאריכים 1/9, 10/9 ו- 20/9, 3 צמחים מכל חזרה לצורך חישוב % הפתיחה, שני שילוכים בדרופ (60 + 30) שנתנו 16 ו- 7 ימים לפני הקטיף (בהתאמה) קטיף בקטפת ב- 28/9, לאחר הקטיף נמדד גובה הצמחים.

השקיה בטפטוף פעמים בשבוע נתנה תוצאות טובות יותר מהשקיה בטפטוף דמוי המטרה (טד"ה) 3-5 פעמים בעונה ביבול וב- % הפתיחה כאחד. יבול הכותן עולה ככל שמנת המים עולה (בתחום שנבדק), לא התקבלו הבדלים בטיב הסיבים שהיה נחות בכל הטיפולים, גובה הצמחים היה גבוה במנת המים המרבית משאר הטיפולים. יתכן שקטיף מדורג של הטיפולים היה מאפשר קבלת הבדלים בטיב הסיבים.

מבוא

בגידולים רבים יש לזני מכלוא יתרונות ברורים בגידול, ביבול ו/או במרכיבי האיכות. יתרון כלכלי למגדל ויכולת של המטפח להגן על זכויותיו.

ניתן לבצע הכלאות תוך או בין מיניות. זנים שמקורם בהכלאות בין מיניות פימה – אקלה שטופחו ע"י יחיאל טל מחברת הזרע נבחנות בשנים האחרונות הן במסגרת מבחני הזנים הארציים (יונתן ספנסר, יגאל פלש – סיכומי מחקרים בכותנה) והן בניסיונות חצי מסחריים במשקים שונים, בד"כ התקבלו תוצאות שלא הצדיקו כניסה לגידול ושיווק מסחרי. הזן אקלפי (שילוב של המילים אקלה ופימה) הוא זן ותיק שבבחינתו בארץ הופסקה עקב בעיות בניפוט הגלילי. לאחר שהזן הצליח בקליפורניה (גידול וניפוט גלילי) הוא הוחזר לתצפיות מסחריות בארץ. בעונת 2002 גודלה בגליל המערבי (בגד"ש רגב) תצפית בהיקף של ערמה לכל זן בהשקיה של 150 מ"מ בשתי המטרות אקלפי בהשוואה לזני הפימה 008 ו- PF15, יבול הסיבים 155, 107 ו- 89 ק"ג/דונם (בהתאמה), האקלפי נקטף ב- 17/9 ושני האחרים ב- 26/9, (ב- F15P נשארו הרבה הלקטים

סגורים) הטיב בניפוט המסחרי היה 21, 21 ו-20. בעונת 2003 נזרעו בגליל המערבי 200 דונם אקלפי בשלוש חלקות בגד"ש אש"ל ו- רגב. כל החלקות הושקו בטפטוף 140 מ"מ והניבו כ-170 ק"ג סיבים\ דונם בטיב 29-30.

מטרת הניסוי

האם ניתן להעלות את היבול ע"י העלאת מנת המים מבלי לפגוע באיכות הסיבים.

שיטות וחומרים

הניסוי נזרע בחוות הגד"ש גליל מערבי, קרקע חרסיתית עמוקה אחרי חורף גשום, על כרב נח.

חלקות קטנות (4 שורות X 10 מ') ב- 5 חזרות.

מערכת השקיה נפרדת לכל טיפול.

טבלה מס' 1: טיפולי הניסוי

מס השקיות ב- טד"ה	סיום השקיה	תחילת השקיה	ממשק	מים מ"מ	טיפול
3	25/7	13/6	טד"ה	100	1
	1/8	13/6	טפטוף	150	2
3	25/7	13/6	טד"ה	150	3
	8/8	6/6	טפטוף	225	4
5	15/8	13/6	טד"ה	225	5
	22/8	30/5	טפטוף	340	6

תוצאות

טבלה מס' 2: יבול כותן, טיב הסיבים ו- % הפתיחה של ההלקטים

		פתיחה			%			
טיב סיבים	יבול כותן	מצטבר				גובה צמחים	טיפול	
38	529 ד	99	91 א	75 אב	123 ב	1	1	
38	624 בג	99	96 א	80 א	123 ב	2	2	
38	563 ג	98	91 א	70 אב	124 ב	3	3	
36	652 בג	99	93 א	78 א	125 ב	4	4	
38	658 בג	97	89 אב	68 אב	125 ב	5	5	
40	734 א	92	75 ב	52 ב	147 א	6	6	

ערכים המסומנים באות שונה נבדלים סטטיסטית זה מזה ברמת מובהקות של 0.05

סיכום

במנות המים שנבחנו בניסוי זה ככל שמנת הייתה גדולה יותר התקבל יכול כותן רב יותר. כל עוד לא עברה מנת המים סף (במקרה זה 225 מ"מ) לא התקבלה השפעה (גם לא מובהקת) על גובה הצמחים אם כי יתכן שתוספת הגובה בטיפול המושקה ביותר נבעה מהתחלה מוקדמת יותר של ההשקיה. במנות המים בהן לא הייתה השפעה על ההבדלים בגובה הצמחים לא הייתה למנת המים גם השפעה על קצב פתיחת ההלקטים. לממשק ההשקיה לעומת זאת כן הייתה השפעה על קצב הפתיחה של ההלקטים, ואפשר לראות שבמנות מים זהות טפטוף לעומת טפטוף דמוי המטרה (טד"ה) קצב פתיחת ההלקטים בטפטוף הייה מהיר יותר. בכל רמות המים שניתנו התקבל טיב ירוד של הסיבים.